

El paper dels municipis en la reserva de biosfera de Menorca. El cas des Migjorn Gran

Marta PÉREZ LÓPEZ

Consultora en turisme i medi ambient (YNYs | Turisme i Medi Ambient)

Justament aquest 2018 l'illa està de celebració, la reserva de biosfera de Menorca (RB de Menorca, d'ara endavant) compleix vint-i-cinc anys. Són molts els reptes als quals l'illa —i també els municipis— ha hagut de fer front en aquest quart de segle d'existència de l'RB de Menorca. Els objectius de l'RB de Menorca són els següents (web oficial RB de Menorca, 2018):

- Fomentar els valors naturals i culturals de l'RB Menorca com un dels seus motors de desenvolupament, promovent un ús compatible amb la seva conservació.
- Aconseguir un desenvolupament econòmic i social, afavorint l'economia circular, verda i social.
- Convertir-se en un lloc d'aprenentatge, innovació i experimentació al voltant de la sostenibilitat, amb la participació i la implicació de tota la comunitat.
- Aconseguir la coordinació i la cooperació dels agents socials, econòmics, públics i privats per avançar conjuntament cap al desenvolupament sostenible.
- Treballar per una societat i una economia al més autosuficients possible des del punt de vista de l'ús dels recursos i l'energia.
- El responsable institucional de l'RB de Menorca és el Consell Insular de Menorca. Però, quines altres institucions públiques tenen un paper fonamental en el desenvolupament de l'RB de Biosfera dins l'illa? Els ajuntaments.

En aquesta comunicació tractarem tres aspectes clau del paper dels municipis en l'RB de Menorca: les seves competències, les tendències envers la sostenibilitat i les actuacions concretes que han tingut o tenen incidència en l'RB que s'han dut a terme des de

l'àmbit municipal. Dels dos darrers aspectes només farem referència al municipi des Migjorn Gran, municipi que m'ha acollit molt hospitalàriament com una migjornera més i en el qual he desenvolupat diversos projectes professionals.

1. Competències dels ajuntaments. Contribució a l'RB de Menorca

Els municipis tenen diverses competències pròpies, entre les quals, donada la seva incidència sobre l'RB de Menorca, destacam:

- Regulació i desenvolupament de procediments, estructures organitzatives i polítiques per a la participació ciutadana en la vida local, així com elaboració i aprovació de programes de foment de voluntariat i associacionisme.
- Ordenació i gestió del territori, urbanisme i disciplina urbanística.
- Gestió del patrimoni municipal, regulació del seu ús o destí, conservació i manteniment. Protecció i conservació del patrimoni historicocultural municipal i elaboració de plans especials de protecció i catàlegs.
- Conservació i manteniment dels béns de domini públic local, parcs, jardins i vies públiques municipals, tant urbanes com rurals, així com elaboració i disseny dels programes d'execució d'infraestructures de competències de la Comunitat Autònoma, quan es trobin en el mateix terme municipal.
- Planificació, programació i gestió d'habitatge públic i participació en la planificació en sòl municipal de l'habitatge de protecció oficial.
- Ordenació i prestació de serveis bàsics a la comunitat. Ordenació de les relacions de convivència d'interès local i de l'ús dels seus serveis, equipaments, infraestructures, instal·lacions i espais públics.
- Regulació i gestió de l'aprovisionament d'aigua potable a domicili, de la conducció i del tractament d'aigües residuals i de la recollida i el tractament de residus sòlids urbans.
- Regulació, gestió i vigilància de les activitats i els usos que es duen a terme a les platges.
- Circulació i serveis de mobilitat i gestió del transport de viatgers municipal, així com regulació i ordenació del transport de mercaderies.
- Regulació de l'establiment d'autoritzacions i promocions de tot tipus d'activitats econòmiques, especialment les de caràcter comercial, artesanal i turístic, en el seu territori.
- Desenvolupament econòmic local i promoció turística del seu territori.
- Formulació i gestió de polítiques per a la protecció del medi ambient i el desenvolupament sostenible.

2. Tendències envers la sostenibilitat as Migjorn Gran

La sostenibilitat dels municipis ve donada per l'actuació —i els mitjans i els recursos que hi posen a l'abast— de les diverses administracions públiques. També hi té a veure la societat, ja que les persones, segons els seus interessos, hàbits i costums, incideixen d'una forma o altra sobre la sostenibilitat del municipi on viuen.

Segons l'RB de Menorca, aquesta presenta cinc pilars (web oficial RB de Menorca, 2018):

- Benestar social
- Medi ambient
- Turisme
- Cultura
- Economia

A continuació explicarem, breument, les principals tendències envers la sostenibilitat des Migjorn Gran en aquests cinc pilars de l'RB de Menorca.

2.1. Medi ambient

El 61,8 % del municipi està protegit per diverses figures de protecció (àrees d'alt nivell de protecció, àrees naturals d'especial interès, àrees naturals d'interès territorial, àrees d'interès paisatgístic, zones d'especial protecció per a les aus, i llocs d'interès comunitari) (Ibestat, 2018).

El consum d'energia elèctrica al municipi va augmentar de forma considerable entre 1997 i 2003. A partir d'aleshores el consum s'estancà durant uns anys, i el 2012 experimentà una davallada, però tornà a augmentar el 2013, tot i que de forma sostinguda. El consum d'electricitat mensual mostra un comportament estacional a causa del fenomen turístic. Durant els mesos de temporada turística baixa (de novembre a abril) el consum d'electricitat mensual no supera els 0,5 milions de kWh, però un cop s'inicia la temporada alta el consum comença a augmentar, fins que el mes d'agost s'arriba al màxim de consum, amb més d'1,4 milions de kWh. El mes d'agost, per tant, el consum elèctric és 3,3 vegades el consum del mes de novembre (mes de menor consum de l'any 2016) (Pérez i Janer, 2018).

El consum d'aigua anual (volum anual d'extracció d'aigua) as Migjorn Gran es va mantenir força estable del 1999 fins al 2003. El 2004 experimentà un increment considerable, però tornà a disminuir l'any 2005. Del 2005 fins al 2011 el consum augmentà, però de forma sostinguda. El 2012 va tornar a haver-hi un repunt important del consum, seguit d'una davallada els dos anys posteriors. El 2015 i el 2016, en canvi, el consum tornà a augmentar. En el volum d'aigua extret per mesos, l'any 2016 s'observa un increment en la demanda d'aigua els mesos de temporada turística alta. Aquell any, el mes amb major extracció va ser el setembre i el de menor el març. El consum d'aigua (volum extret) per capita tenint en compte la població de dret ha experimentat diverses oscil·lacions i s'observa que en els dos darrers anys el consum ha augmentat. Cal remarcar que aquestes ràtios es troben substancialment per sobre de la mitjana insular. En canvi, les ràtios per

població de fet són similars a les de la mitjana insular. En aquest cas, però, també s'observa un augment de les ràtios durant el 2015 i el 2016 (Pérez i Janer, 2018).

El total de residus —i de forma similar també la fracció resta— va experimentar un creixement des del 1998 fins al 2003, moment a partir del qual disminuïren, fins al 2008. Els dos anys següents la generació total de residus i de rebuig tornà a augmentar i des del 2010 la tendència és decreixent. Els residus seleccionats han seguit una altra evolució; del 1998 al 2005 augmentà el volum recollit, però des de llavors s'observa un estancament i des del 2013 una disminució del total seleccionat. El municipi va generar el 2017 més de 1.100 tones de residus domèstics, dels quals només el 17 % van ser seleccionats per al reciclatge. Aquest percentatge es troba molt per sota de l'objectiu del 50 % que la Unió Europea es va marcar per al 2020. En el cas dels municipis amb vocació turística, com és el des Migjorn Gran, s'observa una elevada estacionalitat en la generació de residus a causa del fenomen turístic. La quantitat de rebuig generada creix de forma considerable a partir del mes d'abril i experimenta el màxim al mes d'agost, moment a partir del qual la generació comença a disminuir de forma important fins a finals d'any. La quantitat generada el mes d'agost de 2017 va ser 5,6 vegades la quantitat de rebuig generada el desembre, mes de menor volum. En el cas de les fraccions de recollida selectiva, el comportament estacional és el mateix que amb el rebuig, augment del volum de fraccions a partir d'abril, màxims al mes d'agost i davallada fins a finals d'any (Pérez i Janer, 2018).

L'Observatori Socioambiental de Menorca analitza des de fa anys la freqüentació de persones i embarcacions a les platges de l'illa. En particular, al municipi des Migjorn Gran ha estudiat les dues platges urbanes (Sant Tomàs i Sant Adeodat) i una de les platges verges (Binigaus). Les dades per a Sant Tomàs i Sant Adeodat mostren que el recompte màxim presenta una tendència a l'alça els darrers anys i una superfície mínima inferior, en la majoria dels anys analitzats, a 15 m²/usuari. El càlcul de la capacitat de càrrega es determina a partir de la superfície d'arena òptima per persona tant a les platges verges (tipus B i C) com a les platges urbanes (tipus A). Aquesta superfície d'arena òptima és de 15 m²/persona a les verges i d'uns 5 m²/persona a les urbanes (Roig, 2003). Amb aquesta estimació i la superfície total de la zona de repòs de cada platja, es pot obtenir la capacitat de càrrega (nombre de persones òptim) de cada platja. Per tant, aquestes dues platges es troben per sota de la capacitat òptima. En el cas de Binigaus també s'observa un augment del recompte màxim de persones en els darrers anys analitzats i, en aquest cas, en cap dels anys estudiats la superfície mínima és inferior als 5 m²/usuari estimats per a aquest tipus de platges (tipus B) (Pérez i Janer, 2018).

2.2. Benestar social

La població de dret és la població registrada oficialment al padró municipal. Del 2008 al 2012 la població des Migjorn Gran es mantenia constant al voltant de 1.500 habitants, però llavors va començar a disminuir de manera continua fins a arribar, el 2017, a 1.356 habitants, la xifra més baixa registrada dins el període analitzat (2008-2017). A escala municipal es repeteix aquesta tendència, atès que la taxa de migració neta a partir de l'any 2012 és negativa (Pérez i Janer, 2018).

La població de fet és una estimació de les persones presents en cada moment de l'any calculada a partir dels residus sòlids urbans i que serveix per mesurar la major o menor estacionalitat del municipi. La mitjana anual de la població de fet des Migjorn Gran va augmentar de 1998 a 2001, va davallar del 2001 fins al 2006, tornà a augmentar fins al 2013 i seguidament disminuï fins al 2015 (darrer any de dades disponibles). Les dades mensuals mostren que la població que hi ha al municipi no és constant al llarg de l'any, sinó que, un cop s'inicia la temporada turística, el nombre de persones augmenta amb l'arribada de treballadors temporals i turistes allotjats al municipi. Els màxims de població s'observen al mes d'agost, en què la població al municipi, l'any 2015, va superar les 5.500 persones, 3,9 vegades la població de dret (Pérez i Janer, 2018).

La mitjana d'edat as Migjorn Gran és la més elevada de tots els municipis i està per sobre de la mitjana insular. Se situa en 43,77 anys, quan la mitjana insular és 41,7 anys. Tant les dones com els homes del municipi presenten una mitjana d'edat superior que la insular. Les dones migjorneres tenen una edat mitjana de 43,63 anys, quan la mitjana insular és de 42,44 anys. En el cas dels homes, la mitjana pel municipi és de 43,9 anys i la insular de tres anys menys, 40,96 anys (Ibestat, 2018).

2.3. Turisme

L'oferta d'allotjament as Migjorn Gran comptava, el 2017, amb 3.825 places turístiques, el 5 % del total de l'illa. Al municipi destaquen les places disponibles d'hotels i apartaments turístics. Les categories predominants de l'allotjament hotelier al municipi són les de 4 i 3 estrelles, i en el cas dels apartaments destaca el nombre de places en la categoria de 2 claus. L'oferta d'allotjament es concentra a l'únic nucli turístic del municipi, Sant Tomàs (96 % del total de places del municipi) (Pérez i Janer, 2018).

Al municipi des Migjorn Gran hi ha 25 establiments de restauració amb un total de 1.479 places. El que predominen són els restaurants, seguits dels bars i les cafeteries. Al nucli turístic es concentra el 55 % de les places de restauració i al centre urbà el 45 % del total de l'oferta de restauració (Pérez i Janer, 2018).

Pel que fa a l'ocupació dels establiments hotelers i de turisme rural no es disposa de dades específiques per as Migjorn Gran, sinó de la zona turística a la qual pertany (zona de ponent) juntament amb Ferreries i Ciutadella. Per poder contextualitzar les dades és important tenir en compte que l'oferta de places des Migjorn Gran representa el 13,3 % del total de l'oferta de la zona de ponent. El grau d'ocupació per a la zona de ponent presenta una tendència positiva, amb un augment del 8 % en els darrers quatre anys. En el cas de la planta oberta sobre la planta existent, del 2009 fins al 2013, s'observa una davallada, i a partir d'aquest any comença a augmentar fins a arribar al 52 % l'any 2016. El 2017, però, s'observa una davallada del 2 % respecte de l'any anterior. Les places ocupades sobre les existents (mitjana anual) van experimentar una lleugera davallada del 2011 fins al 2013, i a partir d'aquest moment han anat augmentant fins a assolir el 40 % (Pérez i Janer, 2018).

L'oferta de places de turisme rural del municipi representa el 8 % del total de la zona de ponent. El grau d'ocupació de la zona de ponent ha experimentat un augment signifi-

catiu des del 2012, i el 2017 el grau d'ocupació per places se situava en el 59 %, lleugerament superior al grau d'ocupació de la zona de llevant (Pérez i Janer, 2018).

Quant als apartaments turístics, sí que disposam de dades per as Migjorn Gran. El grau d'ocupació experimentà una davallada important del 2008 fins al 2012. A partir d'aquest any el grau d'ocupació es va anar recuperant fins que, el 2015, arribà al 74,72 % (darrer any de dades disponibles) (Pérez i Janer, 2018).

Pel que fa als viatgers per hotels i turisme rural les dades només estan disponibles per a tota la zona turística. La tendència en el nombre de viatgers als hotels de la zona de ponent entre els anys 2008-2014 es va mantenir constant i a partir de llavors començà a augmentar, gairebé 30.000 viatgers cada any (Pérez i Janer, 2018).

El total de viatgers als allotjaments de turisme rural de la zona de ponent ha crescut més del doble els darrers cinc anys. L'any 2012 es van registrar 5.121 viatgers mentre que l'any 2017 se'n van registrar 12.877 (Pérez i Janer, 2018).

En el cas dels apartaments, les dades sí que fan referència al municipi, i mostren que el total de viatgers registrats als apartaments des Migjorn Gran va créixer entre 2008 i 2009, en què es va passar de 10.816 a 18.700 viatgers, però tot seguit va començar a disminuir fins que, l'any 2012, s'arribà a 11.018 viatgers. Entre els anys 2012 i 2014 el total de viatgers va augmentar en 4.254 unitats però l'any següent va disminuir. L'any 2015 es van registrar 14.007 viatgers (darrer any de dades disponibles) (Pérez i Janer, 2018).

2.4. Cultura

As Migjorn Gran hi ha dos monuments que formen part de la candidatura Menorca Talaiòtica, i un altre monument d'aquest patrimoni prehistòric que no està inclòs en la candidatura però que és important per al municipi (Pérez i Fernández, 2016).

El municipi també compta amb tres pedreres d'interès etnològic no prehistòric, així com amb una església construïda al segle XVIII i un refugi antiaeri construït durant la Guerra Civil.

2.5. Economia

La diversitat sectorial determina l'equilibri de l'ocupació laboral entre els diferents sectors d'activitat. A partir de les dades disponibles veim que en el municipi des Migjorn Gran, en els darrers anys, ha anat disminuint la diversitat sectorial fins que s'ha arribat a tenir una economia força marcada pel sector serveis. L'any 2016 el sector serveis representava el 63,59 % del total d'afiliats a la Seguretat Social, mentre que el sector primari representava el 3,26 %, el sector de la indústria el 10,33 % i el de la construcció el 22,82 % (Pérez i Janer, 2018).

La taxa d'atur al municipi des Migjorn Gran és de cada vegada més desigual. El sector serveis és el que presenta la taxa d'atur més elevada durant tot el període analitzat. El sector de la construcció, entre els anys 2012 i 2014 va reduir a més de la meitat la taxa d'atur (del 18,31 % al 7,14 %) i el de la indústria ha passat del 7,04 % el 2012 al 6,38 % el 2016. El sector de l'agricultura i pesca presenta una taxa d'atur del 0 % (Pérez i Janer, 2018).

La població aturada al municipi és més elevada durant els mesos d'hivern que durant els mesos d'estiu. Un altre tret característic del municipi és que no hi ha població en situació d'atur pel que fa al sector de l'agricultura i pesca, i tampoc per a aquelles persones sense ocupació anterior. No disposam de dades pel que fa al sector de la indústria ni de la construcció (Pérez i Janer, 2018).

L'estacionalitat laboral ens indica la influència de les temporades turístiques en l'ocupació. A grans trets, podem dir que durant el període analitzat la taxa d'estacionalitat al municipi des Migjorn Gran ha augmentat notablement. L'any 2008 la taxa d'estacionalitat era del 27,6 %. En canvi, l'any 2016 la taxa d'estacionalitat va ser del 49 %, força superior del que era vuit anys enrere (Pérez i Janer, 2018).

Al municipi hi ha una finca de producció integrada i una altra de producció convencional. Es Migjorn Gran disposa de diversos establiments en els quals es venen varietats dels diferents productes locals, com fruita, formatge i embotits, entre altres, així com restaurants que fan servir producte local (Pérez i Janer, 2018).

3. Actuacions des Migjorn Gran cap a l'RB de Menorca

3.1. Medi ambient

Pel que fa a medi ambient, les actuacions que es duen a terme a Migjorn Gran són:

- La neteja del litoral, a càrrec del Consell Insular de Menorca amb un servei mancomunat amb els ajuntaments de Maó, Ciutadella, Sant Lluís, Alaior, Es Mercadal, Ferreries i es Migjorn Gran.
- La recollida selectiva, que duu a terme el Consorci de Residus i Energia format per tots els ajuntaments i el Consell Insular de Menorca.
- La recollida de la fracció resta, que es fa de forma conjunta amb el municipi de Ferreries mitjançant una empresa privada.
- Pel que fa a la gestió de l'aigua, es preveu la construcció d'una nova estació de bombament per a la depuradora d'aigües residuals.
- L'Ajuntament té un conveni de col·laboració amb l'Aliança Mar Blava.
- També ha subscrit un conveni de col·laboració amb el Consell Insular de Menorca per a l'elaboració d'un catàleg de camins públics del municipi.
- El municipi té el seu propi document de Normes subsidiàries, però a hores d'ara només el Sector C de Sant Tomàs s'ha adaptat al PTI.

3.2. Benestar social

As Migjorn Gran, els Serveis Socials s'han consolidat com una xarxa pública a partir de l'any 2000. L'Àrea de Serveis Socials del municipi compta actualment amb un equip de quatre treballadores familiars, una psicòloga i una treballadora social. Des d'aquesta àrea s'ofereixen els serveis següents (web de l'Ajuntament des Migjorn Gran, 2018):

- Servei d'informació i orientació sobre els drets de la població, els recursos existents i els procediments per accedir-hi. El 2018 en van ser usuàries 150 persones.

- Servei d'ajuda a la inserció laboral i social, en què es dissenya un pla de treball en funció de les capacitats i les potencialitats de cada persona.
- Promoció del voluntariat, que ofereix la possibilitat d'unir esforços i fomentar la solidaritat i la bona convivència en la comunitat.
- Servei d'ajuda a domicili per a aquelles persones que presenten problemes d'autonomia o que necessiten ajuda per realitzar les activitats bàsiques de la vida diària. El 2018 fan ús d'aquest servei 21 persones.
- Servei de préstec d'ajudes tècniques, en què s'ofereix material adaptat i ortopèdic cedit per particulars i que es presta de forma gratuïta a les persones que el necessiten de forma transitòria o que tenen dificultats per adquirir-lo. També es presta material adquirit per l'Ajuntament, amb un preu públic de lloguer.
- Intervenció familiar adreçada a persones i famílies que necessiten assessorament i suport per afrontar dificultats en situacions de crisi personal o per millorar les seves competències educatives i socials, problemes de convivència, ruptures de parella, un canvi de cicle de vida, pèrdues d'éssers estimats, o bé dificultats per a la criança i l'educació dels fills.
- Espai d'estudi, on s'ofereix suport acadèmic, social i afectiu per a infants i joves d'entre 6 i 16 anys.
- Centre de dia, que ofereix un servei de caràcter comunitari de suport a les famílies i, durant el dia, atenció a les necessitats bàsiques i terapèutiques de la gent gran. El 2018 en fan ús 12 persones, més 3 que només hi van a dinar.
- Servei de menjar a domicili, amb un preu públic, per a les persones que presenten dificultats per autogestionar la seva dieta. El 2018 aquest servei ha donat cobertura a 10 persones.
- Pis tutelat per a gent gran amb un nivell d'autonomia física i psíquic òptims però que presenten dificultats d'integració familiar o social, i que necessiten un allotjament alternatiu en no poder continuar vivint a sa pròpia llar.

Un projecte molt interessant dut a terme al municipi és el Projecte Intergeneracional del Centre de Dia. Es tracta d'un programa d'activitats de convivència i intercanvi entre els usuaris del centre i els més petits del poble.

L'Associació Club de Jubilats des Migjorn Gran també promou activitats i iniciatives sanitàries, socioculturals, de formació, esportives i econòmiques per a la gent gran i fomenta la incorporació i la participació de forma activa en la vida comunitària de tots els seus socis.

El municipi compta amb tres instal·lacions esportives, amb una oferta àmplia d'activitats, i una ruta saludable senyalitzada.

El CD Migjorn fomenta i potencia l'esport entre els habitants i intercanvia activitats amb altres clubs de l'illa.

Així mateix, el municipi compta amb el Club d'Agility Migjor, on s'ensenya la pràctica de l'agilitat canina.

Pel que fa a l'Agenda Local 21 del municipi, però, roman sense activitat des de fa anys.

3.3. Turisme

As Migjorn Gran s'han dut a terme diverses accions relacionades amb el turisme:

- Edició d'una guia turística amb informació sobre el municipi, activitats i punts d'interès.
- Redacció del Pla de Desenvolupament Turístic 2014-2015, i actualment s'està redactant el nou pla, que tindrà vigència fins al 2025.
- «Es Migjorn Plan», un programa d'activitats de dinamització cultural i comercial amb la finalitat d'atreure visitants durant la temporada turística baixa.
- Nova senyalització i cartells a la ruta des Pou Vell i canvi de senyalització i cartells a la ruta de la cova des Coloms-Binigaus.

Es pretén ubicar un futur punt informació turística al lloc de Binicodrell, adquirit recentment per l'Ajuntament des Migjorn Gran i que es troba en fase de rehabilitació.

3.4. Cultura

Es Migjorn Gran és conegut dins l'illa com un municipi amb una llarga tradició cultural, i són moltes les activitats que s'hi duen a terme.

L'Ajuntament, en col·laboració amb el Centre d'Estudis Locals d'Alaior, organitza una ruta guiada sobre la figura de Francesc d'Albranca durant els mesos de juliol i agost.

L'Associació Cultural i Recreativa (ACR) del poble organitza també diverses activitats durant tot l'any: coordina l'arribada dels Reis Mags, dona suport a les tradicions i al folklore menorquí, cedeix el local per a esdeveniments tant públics com privats, promou la tradició musical i el foment de la música, i engloba la Banda de Cornetes i Tambors i el Grup Folkloric Aires des Migjorn.

Amics de l'Art des Migjorn Gran organitza la «Gran Migjornale» i la «Gran Musicale». La «Gran Migjornale» és un esdeveniment biennal en què, durant dos dies del mes d'agost, algunes cases i altres edificis del municipi obren les seves portes per convertir-se en sales d'exposició d'obres d'artistes residents o que tenen algun vincle amb el municipi. De la seva banda, la «Gran Musicale» és un esdeveniment, també biennal, que concentra durant dos dies actuacions musicals pels carrers del poble. També organitza el concert anual de música antiga i promou i divulga les arts al municipi.

El municipi compta amb la Banda de Música des Migjorn Gran, de gran notorietat a Menorca, que ofereix concerts de música a tota l'illa i dona a conèixer la cultura musical de Menorca.

L'Associació d'Arqueologia i Patrimoni Montserrat Anglada Fontestad du a terme feines d'excavació al poblat talaiòtic de Sant Agustí i ha subscrit amb l'Ajuntament un conveni de col·laboració.

L'Ajuntament del municipi va elaborar, així mateix, un catàleg de patrimoni històric (arqueològic, arquitectònic, militar i paleontològic).

3.5. Economia

La promoció de l'artesanía local i dels productes locals es fa a través dels «Dimarts as Migjorn», un mercat vespertí que s'organitza durant els mesos de juliol i agost en el qual es poden trobar paradetes d'artesanía i de producte local, a més de diferents actuacions. L'organitza l'Associació de Comerciants des Migjorn amb la col·laboració de l'Ajuntament.

L'Associació de Comerciants des Migjorn Gran també vetla per la defensa dels interessos dels comerciants, a més de participar en diverses activitats del poble.

D'altra banda, cada dimecres durant tot l'any hi ha un mercat de fruites, verdures i roba. I entre els actes de celebració de la festa de Sant Miquel Pagès es fa un mercat de productes locals.

Finalment, l'Associació pel Foment Industrial des Migjorn Gran és una entitat que té per objectiu dinamitzar, potenciar i mantenir l'estructura empresarial de la petita i mitjana empresa migjornera. L'Ajuntament té signat un conveni de col·laboració amb aquesta associació.

4. Conclusions

Amb aquesta comunicació hem pretès transmetre el paper que tenen els municipis dins la reserva de biosfera. Les competències dels ajuntaments, tot i ser limitades, poden incidir de forma significativa a l'hora d'aconseguir els objectius marcats per l'RB de Menorca en tots els àmbits descrits (medi ambient, benestar social, turisme, cultura i economia).

As Migjorn Gran, de l'anàlisi duta a terme en aquesta comunicació, s'observa que l'Ajuntament ha realitzat i realitza accions i iniciatives que incideixen de forma positiva sobre l'RB de Menorca, com les accions dels Serveis Socials o la millora de les infraestructures de tractament d'aigües residuals. Tanmateix, en altres aspectes cal una major actuació i un major compromís per part del consistori, com ara en l'adaptació del planejament al Pla Territorial Insular, o en la formulació i la gestió de polítiques per a la protecció del medi ambient i el desenvolupament sostenible.

Però l'RB de Menorca no es conforma només a través de les actuacions que es poden dur a terme en el marc competencial de les diverses administracions públiques, sinó que la societat d'una reserva de biosfera és també un factor clau. I un clar exemple n'és la societat del municipi des Migjorn Gran, on les diverses associacions locals han tingut i tenen un paper protagonista, sobretot en els àmbits cultural, econòmic i social. Així i tot, s'observa la falta d'espais de dinamització i d'implicació veïnal en la sostenibilitat, com ho era l'Agenda Local 21, i de participació en la sostenibilitat i en l'economia circular del municipi.

5. Referències i bibliografia

Ajuntament des Migjorn Gran. 2018. <http://www.ajmigjorngran.org/>

Institut d'Estadística de les Illes Balears. 2018. <https://ibestat.caib.es/ibestat/inici>

Menorca Reserva de Biosfera. 2018. <http://www.biosferamenorca.org/>

Pérez, M. i Fernández, I. 2016. *Guia turística. Descubre es Migjorn Gran i Sant Tomàs*. Ajuntament des Migjorn Gran. ME 1053-2016.

Pérez, M. i Janer, J. 2018. *Diagnosi de la destinació es Migjorn Gran. Pla de Desenvolupament Turístic des Migjorn Gran 2018-2025*. Inèdit.

Roig, F. X. 2003. Análisis de la relación entre capacidad de carga física y capacidad de carga perceptual en playas naturales de la isla de Menorca. *Investigaciones Geográficas*, 31: 107-118.